

Bibliobusas atveža ne tik knygų

Kas antrą trečiadienį Kalneliškių kaime gyvenanti 75 metų Alė Gavorskienė sudeda perskaitytas knygas į maišelį, pasiruošia skaitytojo bilietą ir laukia. Į Pasvalį važiuoti nebereikia – bibliobusas sustoja tiesiai prie jos namų vartų. Čia susirenka keturios kaimo skaitytojos. Vienai jų – jau 91-eri, tačiau ji vis dar renkasi storas knygas ir, pasak kaimynių, visas perskaito.

Kalneliškiuose bibliotekos nėra. Anksčiau norėdama pasiimti knygų A. Gavorskienė važiuodavo į Pasvalį. Dabar kas dvi savaites jos pačios atkeliauja į kaimą.

– Labiausiai mėgstu istorinius romanus. Man tai puikus ir įdomus būdas pažinti istoriją, – pasakoja moteris.

Atvykstančio bibliobuso ji visuomet laukia. Ne tik dėl naujų skaitinių.

– Labai patogi paslauga. Ir gal net ne vien dėl knygų – jų galbūt gautume ir kitais būdais. Bendravimas dar svarbiau. Kas nevairuoja, neturi automobilio ar vaikų, kurie nuvežtų, tiems ypač trūksta žmonių. Kartais ateini, atsisėdi ir tiesiog pasikalbi, – sako Kalneliškių gyventoja.

Vasarą keleivinis autobusas į šį kaimą atvyksta tik kartą per savaitę. Todėl reguliariai prie namų sustojantis bibliobusas čia tampa ne vien biblioteka ant ratų. Tai ir reta proga susitikti, pasidalyti naujienomis, pabūti drauge.

Per pirmuosius keturis veiklos mėnesius naujajame Pasvalio Mariaus Katiliškio viešosios bibliotekos bibliobuse apsilankė daugiau kaip 600 žmonių. Jis važiuoja į atokesnius kaimus, socialinės globos įstaigas, miestelių šventes ir bendruomenių renginius.

Bibliobusas atveža knygų, periodinių leidinių, internetą, kompiuterius, skaitmeninio raštingumo konsultacijas ir šiuolaikines technologijas. Tačiau važiuodamos po rajoną bibliotekos darbuotojos pastebėjo, kad ne mažiau už visas šias paslaugas žmonėms svarbus paprasčiausias pokalbis.

Iš pradžių žiūrėjo nepatikliai

Bibliobusu po Pasvalio rajoną keliaujanti edukatorė Karolina Markevičiūtė prisimena, kad projekto pradžioje dalis gyventojų naują paslaugą vertino atsargiai. Kaip ir

daugelis naujovių, bibliobusas kėlė smalsumą, tačiau kartu ir abejonių – ar atvažiuos reguliariai, ar jame bus reikalingų knygų, ar paslauga išliks ilgesnį laiką?

Po keturių mėnesių darbuotoja jau gali į šiuos klausimus atsakyti remdamasi kasdiene patirtimi.

– Dabar drąsiai galiu pasakyti – žmonės mūsų laukia. Nors dažniausiai ateina knygų ar spaudos, labai dažnai pajunti, kad už spausdintą žodį jiems dar svarbesnė galimybė pabendrauti, – pasakoja K. Markevičiūtė.

Bibliobuso sustojimas kaime retai apsiriboja vien knygų grąžinimu ir naujų leidinių išdavimu. Žmonės pasiteirauja, ką darbuotojos rekomenduotų perskaityti, papasakoja apie kasdienes rūpesčius, pasidalija vietos naujienomis, paklausia, kada bibliobusas atvyks kitą kartą.

Pasak edukatorės, kaimo skaitytojai mielai renka romanus, fantastinę literatūrą, gyvenimiškas istorijas. Vyresni žmonės dažniau ieško biografinių ir autobiografinių knygų, istorinių bei meilės romanų.

– Jiems norisi skaityti apie gyvenimą, žmonių likimus, meilę ir išbandymus. Tokiose knygose skaitytojai neretai atpažįsta ir savo pačių patirtis, – pastebi Karolina.

Bibliobuso išvykų laukia ir pati edukatorė. Kurį laiką gyvenusi užsienyje, ji grįžo į gimtąjį kraštą, o darbas mobiliojoje bibliotekoje suteikė galimybę jį iš naujo atrasti.

– Nors esu kilusi iš Pasvalio rajono, daugelį vietų pirmą kartą pamačiau tik pradėjusi važinėti bibliobusu. Kiekvienas maršrutas atveda į kitą kaimą, pas kitus žmones. Tai puiki galimybė iš naujo pažinti gimtinę, – sako K. Markevičiūtė.

Po bibliotekos uždarymo neliko be knygų

Bibliobuso reikšmę ypač aiškiai parodo Kraštų kaimo istorija. Metų pradžioje uždarius čia veikusią biblioteką, dalį jos paslaugų perėmė reguliariai atvykstanti mobilioji biblioteka.

Jos laukia ir 74 metų Kraštų gyventoja Elvyra Drevinskienė. Knygas ji skaito visą gyvenimą. Labiausiai mėgsta biografines, autobiografines ir istorines knygas – pasakojimus apie tikrus žmones, jų likimus ir praeities įvykius.

– Nors galiu nuvažiuoti ir į Pasvalį, vis tiek laikiu bibliobuso. Antradieniais jis sustoja visai netoli mano namų, – pasakoja E. Drevinskienė.

Kiekvieną kartą ji randa ką nors naujo perskaityti. Išsirinkti knygas padeda darbuotojos – pasiūlo leidinių pagal pomėgius, papasakoja apie naujienas, pataria, ką verta pasiimti.

– Darbuotojos visuomet padeda ir pakonsultuoja. Su jomis labai malonu pabendrauti, pabūti kartu, – sako Kraštų gyventoja.

Bibliobusas negali visiškai pakeisti nuolat veikiančios kaimo bibliotekos – jis atvyksta tik nustatytomis dienomis ir valandomis. Tačiau po bibliotekos uždarymo gyventojams jis padeda išlaikyti ryšį su knygomis, spauda ir bibliotekos darbuotojais.

Bibliobusas Šeimų festivalyje „Nuotykiai tęsiasi“ Anykščiuose.

Dar prieš bibliobusui pradendant važiuoti Kraštų senjorams buvo surengti skaitmeninio raštingumo mokymai. Jų dalyviai mokėsi naudotis kompiuteriu ir internetu, elektroniniu paštu, socialiniais tinklais, bibliotekos elektroniniu katalogu, elektroniniu parašu bei pagrindinėmis kompiuterinėmis programomis.

Tokios žinios tampa vis svarbesnės, nes daugelis kasdinių paslaugų persikelia į elektroninę erdvę. Registracija pas gydytoją, elektroniniai receptai, banko paslaugos, sąskaitų apmokėjimas, prašymų pateikimas valstybės įstaigoms ar darbo paieška, reikalauja bent pagrindinių skaitmeninių įgūdžių.

Bibliobuse žmogus gali ne tik sulaukti pagalbos, bet ir pats išmokyti atlikti reikalingus veiksmus. Vyresniam gyventojui dažnai lengviau, kai darbuotoja ramiai parodo kiekvieną žingsnį, leidžia jį pakartoti ir atsako į konkrečius klausimus.

Bibliobuse žmogus gali ne tik sulaukti pagalbos, bet ir pats išmokyti atlikti reikalingus veiksmus. Vyresniam gyventojui dažnai lengviau, kai darbuotoja ramiai parodo kiekvieną žingsnį, leidžia jį pakartoti ir atsako į konkrečius klausimus.

Skaitymas, kuriam ne visuomet reikia žodžių

Naujajame bibliobuse įrengtos darbo vietos su kompiuteriais, interneto prieiga, spausdintuvas, sukaupia knygų, periodinių ir informacinių leidinių. Jame taip pat galima išbandyti virtualiosios realybės akinis bei sensorinę įrangą.

Ypač daug smalsumo kelia virtualioji realybė. Daugeliui atokesnių vietovių gyventojų bibliobusas suteikė pirmąją galimybę išbandyti šią technologiją, leidžiančią persikelti į skaitmeninę aplinką, aplankyti nematytas vietas ar patirti įtraukiančius vaizdus.

Virtualiosios realybės akiniai sudomina ne tik vaikus ir jaunimą. Juos noriai išbando ir vyresnio amžiaus žmonės.

Kita svarbi veiklos kryptis – sensoriniai skaitymai. Jų metu pasakojimas perteikiamas ne vien skaitomu tekstu. Pasitelkiami garsai, šviesa, kvapai, prisilietimai, skirtingos medžiagos ir judesiai. Taip knygos istorija tampa patirtimi, kurią galima ne tik išgirsti, bet ir pajusti.

Tokie užsiėmimai ypač svarbūs žmonėms, kuriems įprastos skaity-

mo ar bendravimo formos sunkiau prieinamos.

Vieną jautriausių patirčių bibliotekos darbuotojos išgyveno Lavėnų socialinės globos namuose. Į bibliobuso veiklas įsitraukė ir keli anksčiau beveik nebendravę gyventojai. Reaguodami į garsus, šviesas, prisilietimus ir kitas sensorines priemones, jie pradėjo aktyviau dalyvauti užsiėmimuose bei daugiau bendrauti su aplinkiniais.

Globos namų darbuotojai taip pat pastebėjo, kad skaitmeninio raštingumo mokymai, papildyti sensoriniais elementais, gyventojams suteikė ne tik žinių, bet ir teigiamų emocijų, skatino aktyvumą bei pasitikėjimą savimi.

Rengiantis šioms veikloms bibliotekos darbuotojos mokėsi bendrauti su senjorais, žmonėmis su negalia ir kitais skirtingų poreikių lankytojais. Projektui buvo parengtos edukacinės programos ir sensorinių skaitymų scenarijai.

Todėl į kaimus važiuoja ne vien technikos ir knygų pripildytas automobilis. Kartu atvyksta specialistės, galinčios veiklas pritaikyti konkrečioms žmonėms. Bibliobusas turi specialią įlipimo platformą, todėl į jį gali patekti judėjimo sunkumų turintys žmonės. Esant poreikiui, bibliotekos paslaugos gali būti pristatomos ir į gyventojų namus.

Bibliobusas turi specialią įlipimo platformą, todėl į jį gali patekti judėjimo sunkumų turintys žmonės. Esant poreikiui, bibliotekos paslaugos gali būti pristatomos ir į gyventojų namus.

Bibliobusas turi specialią įlipimo platformą, todėl į jį gali patekti judėjimo sunkumų turintys žmonės. Esant poreikiui, bibliotekos paslaugos gali būti pristatomos ir į gyventojų namus.

Bibliobusas turi specialią įlipimo platformą, todėl į jį gali patekti judėjimo sunkumų turintys žmonės. Esant poreikiui, bibliotekos paslaugos gali būti pristatomos ir į gyventojų namus.

Daugiau kaip ketvirtį amžiaus trunkanti tradicija

Mobilioji biblioteka Pasvalio rajone nėra visiškai nauja paslauga. Pirmasis bibliobusas pradėjo važinėti dar 1999 metais, kai, uždarius Talačkonių kaimo biblioteką, reikėjo rasti būdą pasiekti atokesnių gyvenviečių skaitytojus.

Ankstesnis bibliobusas aptarnavo apie 20 kaimų, kuriuose gyveno daugiau kaip 2 tūkst. žmonių. Jis vežė knygas, padėjo palaikyti ryšį su senjorais, žmonėmis su negalia ir socialinių sunkumų patiriančiomis šeimomis, prisidėjo prie vaikų bei paauglių užimtumo.

Ilgainiui sena transporto priemonė ėmė dažnai gesti ir 2022 metų pabaigoje nustojo važinėti. Po kelerių metų pertraukos mobilioji biblioteka į Pasvalio rajoną kelius sugrįžo iš esmės atsinaujinusi.

Naujasis bibliobusas pradėjo darbą 2026 metų kovo pradžioje. Jis įsigytas įgyvendinant Lietuvos ir Latvijos partnerių projektą „Socialiai atsakingų bibliotekų tinklas pažeidžiamų grupių asmenims“ – INCLUSIVE, finansuojamą Interreg Latvijos ir Lietuvos programos lėšomis.

Pagrindinis projekto tikslas – kad bibliotekų, informacijos ir skaitme-

ninės paslaugos lengviau pasiektų atokesnių vietovių gyventojus, senjorus, žmones su negalia ir kitus, kuriems nuvykti į įprastą biblioteką sudėtingiau.

Bibliobusas Pasvalio rajono skaitytojus lanko pagal iš anksto skelbiamą grafiką. Planuojama reguliariai užsukti į daugiau kaip 20 gyvenviečių. Jis taip pat dalyvauja miestelių šventėse ir bendruomenių renginiuose – jau lankėsi Pušalote, Krinčine ir Anykščiuose vykusiame šeimų festivalyje.

Patirtimi dalijasi su Latvijos kaimynais

Pasvalio Mariaus Katiliškio viešoji biblioteka projektą vykdo kartu su partneriais Latvijoje – Jelgavos ir Augšdaugavos savivaldybėmis.

Lietuvos ir Latvijos pasienio regionai susiduria su panašiomis problemomis: gyventojų senėjimu, mažėjančiu paslaugų prieinamumu atokesnėse vietovėse, socialine atskirtimi ir nepakankamai dalies žmonių skaitmeniniais įgūdžiais.

Todėl bibliotekų ir socialinių įstaigų darbuotojai dalijasi patirtimi, kaip pasiekti rečiau bendruomeniniame gyvenime dalyvaujančius žmones, kokios veiklos juos sudomina ir kaip technologijas pritaikyti skirtingų poreikių lankytojams.

Kartu su darbuotojais į Latviją keliauja ir Pasvalio bibliobusas. Jis užsuka į pasienio miestelius, bendruomenes, bibliotekas ir socialines įstaigas, kur jo paslaugomis naudojasi vietos gyventojai, senjorai bei žmonės su negalia.

Kalbos skirtumai kartais apsunkina bendravimą, tačiau pasienio vietovėse yra žmonių, suprantančių lietuviškai ar turinčių lietuviškų šaknų. Be to, sensorinėms veikloms ir šiuolaikinėms technologijoms ne visuomet reikia bendros kalbos.

Virtualiosios realybės vaizdai, garsai, šviesos, judesiai ir prisilietimai vienodai sužadina skirtingo amžiaus bei tautybės žmonių smalsumą. Tokios veiklos padeda užmegzti ryšį net tuomet, kai pritrūksta žodžių.

Bibliotekų bendradarbiavimas suteikia galimybę pažinti kaimyninę šalį ir jos žmones, tačiau svarbiausia – pasidalyti praktika, kaip mažinti atskirtį ir pasiekti tuos gyventojus, kurie dėl amžiaus, sveikatos ar atstumo rečiau naudojasi įprastomis paslaugomis.

Nesvarbu, ar bibliobusas sustoja Latvijos pasienio miestelyje, ar prie namų vartų Kalneliškiuose, jo paskirtis išlieka ta pati – priartinti biblioteką prie žmogaus.

Pasvalio Mariaus Katiliškio viešosios bibliotekos inf. ir nuotr.

Užs. Nr. 114

Bibliobusas sulaukia ir jaunųjų skaitytojų dėmesio – vaikai noriai užsuka išsirinkti knygų ir išbandyti šiuolaikinių technologijų.